

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

**ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
СТУДЕНТІВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО НАПРУЖЕННЯ**

Стеблина А.О., Дідух М.Л.283

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ШКОЛЯРІВ ДО НАВЧАННЯ

Плавкова Л.С.285

ПРОЯВ ТРИВОЖНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА САМООЦІНКУ У МОЛОДІ

Чекан М.О.289

**ЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ НА САМООЦІНКУ
ПІДЛІТКІВ**

Урбанович А. П.292

ДИТЯЧИЙ СТРАХ ЯК ОСОБЛИВИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Іванькова А. Г., Денисенко А.О.294

**УСПІШНІСТЬ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНІ
ДЕТЕРМІНАНТИ**

Бондар К.В., Денисенко А.О.297

**ПРОЯВ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ МІЖ ДІТЬМИ ТА БАТЬКАМИ ТА
УМОВИ ЇХ ПРОФІЛАКТИКИ**

Павутницька А. С.301

**ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В СІМ'Ї ТА ЙОГО
ВПЛИВ НА ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ**

Кускова О. В., Чебикін О.Я.304

**ВЗАЄМОЗ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ З УСПІШНІСТЮ В
НАВЧАННІ**

Бєбіна О.М.309

**ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В МІЖОСОБИСТІСНИХ
ВІДНОСИНАХ В ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩІ ПІДЛІТКІВ**

Солод Є.Є.317

Секція V.

**ОСНОВНІ НАПРЯМКИ У РОБОТІ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА У
СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ**

**ПСИХОЛОГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ
СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Скалецька Є., О., Карпич І. А.321

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ
ПСИХОТЕРАПІЇ У ПАЦІЄНТІВ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ
ЗАХВОРЮВАННЯМИ**

Гапатин С.В., Чугуєва І. Є.323

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА СІМ'ЯМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Овощнікова М., Бабаян Ю.О.325

5. Романова О.О., Мудрук О.В. Психологічна готовність випускників шкіл до оволодіння іноземними мовами. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. Т. 2 (66). С. 98 – 101.

ПРОЯВ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ МІЖ ДІТЬМИ ТА БАТЬКАМИ ТА УМОВИ ЇХ ПРОФІЛАКТИКИ

Павутницька А. С.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Взаємовідносини між батьками і дітьми є однією із ключових проблем сучасності. Адже саме від ефективності цих взаємин залежить гармонійний розвиток дитини у сімейному середовищі, її адаптація, соціалізація, виховання. Проте в умовах сучасних соціальних деструкцій, воєнних викликів сьогодення, які провокують стрес і невизначеність, загострюються проблеми міжособистісних взаємин у сімейному середовищі, зокрема виникають конфлікти між батьками і дітьми. Вони можуть мати серйозний вплив на психічне та емоційне благополуччя усіх членів сім'ї, призводити до загрозливих наслідків. З огляду постає необхідність ґрунтовного дослідження конфліктних ситуацій між дітьми й батьками й формулювання умов їх профілактики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. Конфліктом називають зіткнення двох або більшої кількості різноспрямованих сил з метою реалізації їх інтересів в умовах протидії. Конфлікт виникає за наявності суперечливих позицій сторін. Виникнення конфліктів між дітьми і батьками часто детерміноване їх приналежністю до різних поколінь і є практично неминучим, оскільки батьки і діти сформувалися у різних суспільних і соціальних умовах, володіють різними системами цінностей, різняться світобаченням [2, с.177-181.]

Основною причиною виникнення конфліктів між батьками і дітьми є відсутність взаєморозуміння між батьками й дітьми, що часто детермінована різними цінностями, потребами й інтересами, а також спровокована невмінням або ж небажанням представників різних поколінь розуміти й сприймати іншу точку зору [4, с. 71-74].

До інших причин конфліктів між батьками і дітьми відносять нерозуміння і неврахування батьками вікових та індивідуальних особливостей і потреб дітей, невідповідність вимог й очікувань батьків можливостям і потребам дітей, загострення негативних поведінкових проявів суб'єктів взаємодії тощо. Конфлікти між дітьми й батьками провокують виникнення тривожних станів, напруженості, незадоволеності, відчуття провини, формування негативних особистісних якостей (дратівливість, невпевненість, замкнутість, неслухняність, упертість, егоїзм) [5, с. 156].

У контексті взаємин між дітьми і батьками розрізняють два типи конфлікту – деструктивний (руйнівний), який провокує подальше загострення відносин; конструктивний, що сприяє поглибленню взаєморозуміння; при деструктивному конфлікті проблема, що його викликала, залишилася нерозв'язаною, а за конструктивного підходу знаходять її рішення [6, с. 89-99].

Учені вбачають можливість профілактики й оптимального вирішення конфліктів між дітьми і батьками у налагодженні конструктивної взаємодії, яка спрямована на усунення суб'єктивних та об'єктивних чинників назріваючого або вже наявного зіткнення, подолання суперечностей неконфліктними способами, гармонізацію взаємин між дітьми та їх батьками. До умов профілактики конфліктів між дітьми і батьками відносять: посилення розуміння батьками й дітьми один одного, мотивів своєї поведінки, демонстрацію поваги, формування здатності до саморегуляції свого психологічного стану, зниження тривожності, гіперопіки й агресивності, підтримку позитивної емоційної атмосфери у сімейному середовищі, формування конфліктостійкості учасників взаємодії, прояв гнучкості, справедливості, демонстрація толерантності, превенція розширення сфери протидії [3, с. 70-74].

Найбільшу цінність у профілактиці конфліктів між батьками і дітьми має формування гармонійних відносин на засадах довіри, особистісно-зорієнтованого стилю спілкування, урахування індивідуальних потреб батьків і дітей у відносинах [1, с. 36].

Мета статті – розкрити основні особливості прояву й умови профілактики конфліктів між батьками і дітьми.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Основними чинниками виникнення конфліктів між батьками і дітьми: розподіл фінансових витрат, планування й ведення побуту, планування й проведення дозвілля, невміння дітей вислуховувати думку батьків, небажання дітей співпрацювати з батьками у пошуку прийнятних для усіх ефективних рішень в суперечливих ситуаціях. У конфліктних ситуаціях батьки проявляють схильність до співпраці. у той же час діти демонструють суперництво.

Для профілактики конфліктних ситуацій між дітьми та батьками: перегляд батьками свого стилю виховання, способів взаємодії із дітьми; чітка організація побуту, дозвілля батьків і дітей; запровадження у сімейному колі традицій взаємної допомоги батьків і дітей; прояв інтересу батьків до внутрішнього світу дітей, їхніх проблем, турбот, інтересів, захоплень і стану; формування у батьків і дітей уміння слухати одні одних, обґрунтовувати свою позицію; встановлення чіткої системи правил і рекомендацій стосовно поведінки у сімейному колі; демонстрація батьками власного прикладу уникнення чи врегулювання конфліктних життєвих ситуацій.

Переглядаючи стиль виховання й способи взаємодії батьків з дітьми, батьки мають взяти до уваги те, чи не багато заборон вони висувають своїм дітям або ж навпаки дозволяють багато. Також батькам потрібно врахувати, чи добре

знають вони індивідуальні психологічні особливості дітей, чи зважають на їхній настрій при спілкуванні з дітьми.

Під час організації побуту й дозвілля дітей батькам потрібно наголошувати на відповідальності дітей за певні напрями побуту, на необхідності виконання наданих їм побутових доручень, підкреслювати залежність якості побутового життя від рівня відповідальності його учасників за виконання певних доручень, наголошувати на важливості цікавого й корисного дозвілля. Також батькам доцільно враховувати основні тенденції проведення вільного часу дітьми. Пропонувати спільні варіанти й різні формати проведення дозвілля, яке буде корисним і цікавим як батькам, так і дітям. Важливо також формувати у дітей розуміння доцільного проведення вільного часу, використання його на позитивні емоції, опанування чогось нового, цікаво й корисного, спілкування з друзями та й самими батьками.

Запровадження у сімейному колі традицій взаємної допомоги батьків і дітей дасть змогу сформувати у дітей схильність до співпраці у різних напрямках життєдіяльності сім'ї. Саме у такій співпраці можливим є вирішення усіх суперечливих ситуацій, які можуть виникати у взаєминах між батьками і дітьми.

Прояв інтересу батьків до внутрішнього світу дітей, їхніх проблем, турбот, інтересів, захоплень і стану дасть змогу враховувати сферу захоплень дітей при плануванні проведення дозвілля з ними або самотійного вільного часу дитини, адекватно реагувати на інтереси й захоплення дітей різного віку при плануванні їх позанавчальної діяльності.

Важливу роль у профілактиці конфліктів батьків і дітей відіграє формування у батьків і дітей уміння слухати одні одних, обґрунтовувати свою позицію. Адже часто суперечки, конфлікти у сімейному колі між батьками й дітьми виникають саме через невміння сторін висловлювати свою думку, обґрунтовувати необхідність певних дій чи вчинків, демонстрування уміння слухати й вислухати будь-яку позицію, відмінну від думки адресата мовлення, й відповідно висловити свою згоду чи незгоду з нею.

Позитивно на профілактику конфліктів між батьками й дітьми вплине також встановлення чіткої системи правил і рекомендацій стосовно поведінки у сімейному колі. Саме дотримання адекватно встановлених правил усіма сторонами (батьками й дітьми) створить умови для позитивно врегулювання можливих конфліктних ситуацій або навіть дасть змогу уникнути їх. Адже за умов існування певних правил і дотримання їх усіма учасниками, яких стосуються ці правила, кількість суперечливих й нерегульованих ситуацій суттєво зменшиться.

Профілактиці конфліктів між батьками і дітьми також сприяє демонстрація батьками власного прикладу уникнення чи врегулювання конфліктних життєвих ситуацій. Адже перший прикладом будь-якої поведінки для дітей є їхні батьки, тому демонстровані ними моделі поведінки у конфліктних ситуаціях часто переймаються дітьми і потім уже застосовуються ними у ситуаціях спілкування з батьками, іншими людьми.

Висновки із цього дослідження і далі перспективи в цьому напрямі.

Конфлікт – це зіткнення протилежних позицій учасників міжособистісної взаємодії. Виникнення конфліктів між дітьми і батьками детерміноване їхньою приналежністю до різних поколінь, невміння і небажанням сприймати відмінну від власної точку зору, невміння налагоджувати продуктивну комунікацію між собою. Конфлікти між батьками і дітьми негативно позначаються на емоційній атмосфері у сімейному середовищі, деструктивно впливають на психоемоційний стан усіх учасників міжособистісної взаємодії.

Основними умовами профілактики конфліктів між батьками і дітьми є: перегляд батьками свого стилю виховання, способів взаємодії із дітьми; чітка організація побуту, дозвілля батьків і дітей; запровадження у сімейному колі традицій взаємної допомоги батьків і дітей; прояв інтересу батьків до внутрішнього світу дітей, їхніх проблем, турбот, інтересів, захоплень і стану; формування у батьків і дітей уміння слухати одні одних, обґрунтовувати свою позицію; встановлення чіткої системи правил і рекомендацій стосовно поведінки у сімейному колі; демонстрація батьками власного прикладу уникнення чи врегулювання конфліктних життєвих ситуацій.

Література

1. Довбиш Ю. Д. Інноваційні форми роботи в оптимізації батьківсько-дитячих взаємин. Збірник наукових статей студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2014. С. 33-37.
2. Каткова Т. А., Зотова А. О. Конфлікти між батьками та дітьми: причини та способи їх подолання. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. 2013. №40 (1). С. 177-181.
3. Коновальчук І.М. Умови конструктивної взаємодії батьків і дітей у ситуації конфлікту. Підготовка фахівців у контексті становлення Нової української школи /за заг. редакцією В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В.Завязун. Житомир : ФОП «Н.М. Левковець», 2018. У 2-х ч. Ч. I. С. 70-74.
4. Кругла Т. О. Сімейний конфлікт: причини виникнення, попередження, врегулювання. *Медсестринство*. 2017. № 4. С. 71-74.
5. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант): навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 198 с.
6. Пірен М.І. Основи конфліктології: навч. посібник. Київ, 1997. 378 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В СІМ'Ї ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ

Кускова О. В., Чебикін О.Я.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

В сучасному світі родина є найважливішою та фундаментальною одиницею яка формує соціальну структуру, вона є головним носієм цінностей та норм, із чого випливає актуальність та значущість дослідження проблеми психологічного клімату, який формується в сімейному колі, а також його впливу на емоційний розвиток дітей, адже сімейне життя і взаємини між батьками та дітьми створюють психологічне середовище, в якому діти розвивають свою особистість та емоційну сферу. Сім'я створює передумови майбутньої